

for kraftigt indgreb i ophavsmændenes rettigheder. En vis rolle spillede det formentlig også, at der i Vesteuropa uden for Norden kun kendes tvangslicensbestemmelser i Italien og Monaco.

Spørgsmålet har efter betænkningens afgivelse været genstand for fornyede overvejelser og drøftedes bl. a. indgående på det nordiske ophavsretsmøde i København i 1957. Som resultat af disse overvejelser kan det forventes, at der i alle 4 landes lovforslag vil blive optaget en modificeret tvangslicensbestemmelse, omfattende alle værker med undtagelse af sceneværker.

Den i lovforslaget optagne tvangslicensordning kan i hovedsagen karakteriseres ved følgende:

1) Radiofoniers ret til at anvende værker uden forhåndstilladelse begrænses til områder, hvor radioen i henhold til aftale har en generel tilladelse til benyttelse af værker af en vis art. Licensen medfører således blot, at den generelle tilladelse udstrækkes til at gælde også i forhold til ophavsmænd, der står uden for den organisation, som radioen har sluttet aftale med.

2) Radiofonien kan ikke benytte tvangslicensordningen, hvis den ikke har en gyldig kollektiv aftale med vedkommende organisation. Organisationernes forhandlingsmuligheder berøres således ikke.

3) Den enkelte ophavsmand eller hans organisation kan tage forbehold over for ordningen.

4) Der skal ydes ophavsmanden vederlag, som i tilfælde af uenighed fastsættes efter reglen i § 54.

5) Ordningen gælder kun for udgivne værker.

6) Sceneværker omfattes ikke af ordningen. For sådanne værker gælder det, at ophavsmanden ofte vil have så store økonomiske og andre interesser i at kunne bestemme, hvor og hvornår værket skal fremføres, at en tvangslicens ville føles som et meget stærkt indgreb i hans dispositionsfrihed. Omvendt planlægges udsendelsen af værker af denne art som regel i så god tid, at det normalt skulle være muligt for radiofonien at sikre sig de nødvendige forhåndstilladelser.

7) Ordningen gælder kun til fordel for Danmarks Radio, den grønlandske radiofoni og Færø Radio.

Forbud mod udsendelse kan nedlægges ved påtryk el. lign. på værket, eller ved, at ophavsmanden eller den, til hvem hans rettigheder er overgået, giver radiofonien meddelelse om, at værket ikke må udsendes uden nærmere aftale. Forbudet kan også nedlægges generelt, f. eks. mod benyttelsen af samtlige værker, der repræsenteres af en rettighedsindehaver eller befuldmægtiget.

Stk. 2 og 3. I henhold til § 2 har ophavsmanden en ret til at fremstille eksemplarer af sit værk.

En streng gennemførelse af denne regel må imidlertid som allerede nævnt anses for uønskværdig. I § 11 er der givet tilladelse til fremstilling af enkelte eksemplarer af et offentligjort værk til privat brug. § 22 medfører en yderligere begrænsning af ophavsretten på det omhandlede område, nemlig for så vidt angår radioens og fjernsynets optagelser til brug i udsendelserne.

Optagelser på bånd eller plade er efterhånden i de fleste lande blevet en normal og nødvendig del af radioinstitutionernes virksomhed. Benyttelsen af båndteknikken har sat radiofoniernes programmedarbejdere i stand til i langt højere grad end tidligere at udvikle en særlig radiofonisk kunst. Navnlig for hørespilletts vedkommende giver båndteknikken instruktøren muligheder for at samarbejde replikker og lydeffekter til en helhed, som den direkte udsendelse af et forud instuderet spil sjældent vil være præget af. Hertil kommer de praktiske fordele, som brugen af optagelsesteknikken rummer med hensyn til benyttelsen af medvirkende, som ikke kan frigøres for teatararbejde etc. i selve udsendelsestiden og fjernelsen af mulighederne for fejl under selve udsendelsen. Genudsendelser kan være planlagt over samme sendestation, men også over andre sendestationer (f. eks. en kortbølgesender), hørende under samme radioinstitution. Optagelser med genudsendelse for øje kan naturligvis eventuelt ske i forbindelse med førstefremførelsen.

Da det er forudsat, at radiofonierne for at kunne foretage og benytte disse optagelser i udsendelserne skal være i besiddelse af udsendelsesretten til de pågældende værker, vil reglen kun i begrænset omfang gøre indgreb i ophavsmandens normale rettigheder. Nævnes skal det dog, at reglen muligvis vil medføre, at musikforlæggere eller komponister i tilfælde af genudsendelser vil gå glip af den lejeindtægt for benyttelse af nodematerialet, som ydes ved fremførelsen af f. eks. orkesterværker. I henhold til de mellem de europæiske radiofonier og musikforlag aftalte standardkontrakter ang. leje af nodemateriale ydes imidlertid en tillægsleje ved genudsendelse af registrerede musikprogrammer, således at den nævnte betænkelighed i første række vil få praktisk betydning for de uudgivne værkers vedkommende. Man må imidlertid formode, at der gennem aftaler mellem radiofonierne og komponisternes organisationer vil kunne træffes en tilfredsstillende ordning på dette område.

Den foreslåede regel bygger på art. 11 bis stk. 3 i Bernerkonventionen af 1948. Herefter er det tilfaldt unionslandene at fastsætte regulerende bestemmelser med hensyn til midlertidigt prægede optagelser, som foretages af radiospredningsin-